

PRVÁ STRANA OBÁLKY:
Svätá Alžbeta (1207-1231) na krídlovom oltári od Hansa Holbeina st. (1517) ilustruje novú rubriku Album svätých

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIÓ
Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Botková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Ľubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.,
PhDr. Justína Beňková,
Pavel Dvořák,
PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.,
PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.,
PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.,
PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.,
PhDr. Andrej Kopčok, CSc.,
Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič,
PhDr. Ľubomír Pajtinka,
RNDr. Ondrej Pöss, CSc.,
PhDr. Michal Slivka, CSc.,
PhDr. Alžbeta Sopusková,
PhDr. Dušan Škvarna,
Mgr. Milan Šoka,
Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.,
Doc. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.,

Tlač: Komárňanské tlačiarne spol. s r. o. • Rozširuje PNS • Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historického revue • Neobjednané rukopisy sa nevracajú • Cena výtlačku 14,- Sk • Index: 91/90 • Korunové konto: 2623001770, Tatra banka, Vajanského nábr. 5, Bratislava • Rukopis zadaný do tlače 10. decembra 1993

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

Arttypo Riazanská 87, 831 02 Bratislava

Tel/fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

Teutoburský les sa otvára

Titus Kolník 2-4

Svet pohanských Bohov

Marína Zavacká 4-6

Viera v silu kríža

Anton Bagin 6-8

Bitka na Moravskom poli

Blanka Brezováková 9-10

Keď vymreli Arpádovci

Vladimír Segeš 10-12

Neprebádaný duchovný vklad

Libuša Franková 12-14

Srbi medzi Dunajom a Karpatmi

Bojan Radovanovič 14-16

Obete útrpného práva

Ľudovít Petraško 16-17

Utečenci a právo azylu

Zuzana Poláčková 18-19

Z DEJÍN MYSLENIA

Stáť nad vecami

Jiří Kánský 20-21

DEJINY A UMENIE

Minulosť pretaviť v prítomnosť

Lubomír Podušel 21-22

ROZHOVOR

s Galinou Vičekovou – Andrusovovou

Lenka Berová 23

ĽUDIA A DOBA

Priekopník národného školstva

Július Mésároš 24-25

PRAMENE

Spiškosobotská kronika

Július Sopko 26

Predstupeň našich priezvisk

Milan Majtán 27-28

ALBUM SVÄTÝCH

Alžbeta Uhorská

28

VEDA A TECHNIKA

Homeopatia – spôsob liečenia

Jozef Heger 29-30

Príliš tenký ľad

Zuzana Palovičová 30-31

Dedičstvo piaristov v Sabinove

Viera Hudečková 32-33

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Labutia pieseň

Jana Skladaná 33

PAMÄTI A MEMOÁRE

Prelom očami Emila Stodolu

34-35

Symbol nadradenosti v plameňoch

Stanislav Bártil 35-36

DO VAŠEJ POZORNOSTI

36

KRÍŽOVKA

37

STALO SA PRED...

37

KALEIDOSKOP

38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKÁ

39

O NAŠICH AUTOROCH

39

HLASY A OHLASY

40

Spoločenský život cechových bratstiev bol v stredoveku neoddeliteľnou súčasťou koloritu života našich miest, ako to vidíme aj na tabuľovej maľbe, ktorá sa nachádza v levočskom Kostole sv. Jakuba. Ilustrujeme ňou článok Pavla Martuliaka O nevšednej cechovej každodennosti. Foto: Štefan Péchy.

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO
Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava

07/ 2796 142
07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Botková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Ľubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.
PhDr. Justína Beňková
Pavel Dvořák
PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.
PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.
PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.
PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.
PhDr. Andrej Kopčok, CSc.
Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič
PhDr. Ľubomír Pajtinka
RNDr. Ondrej Pöss, CSc.
PhDr. Michal Slivka, CSc.
PhDr. Alžbeta Sopusková
PhDr. Dušan Škvarna
Mgr. Milan Šoka
Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.
Doc. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: Komárňanské tlačiarne spol. s r. o. • Rozširuje PNS • Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickej revue • Neob-
jednané rukopisy sa nevracajú • Cena výtlačku 14,- Sk • Index: 91/90 •
Korunové konto: 2623001770, Tatra banka, Vajanského nábr. 5, Bratislava
• Rukopis zadaný do tlače 18. januára 1994

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

Arttypo Riazanská 87, 831 02 Bratislava

Tel/fax: 07/ 25 55 84

OBŠAH

Tabuľky z Mezopotámie

Viktor Krupa 2-3

Kríza a pád Rímskej republiky

Peter Kuklica 3-5

Súmrak Veľkej Moravy

Ján Steinhübel 5-7

Kráľ s ľaliami

Vladimír Segeš 8-9

Nevšednosť cechovej každodennosti

Pavol Martuliak 10-12

Šťmášť Wilsonových bodov

Koloman Gajan 12-13

Správny jazdec na správnom koni

Vladimír Zuberec 14-15

V poslednom roku vojny

Ivan Kamenec 16-17

Plody triednej nenávisťi

Vladimír Varinský 18-19

Z DEJÍN MYSLENIA

Muž z Bollingenskej veže

Milan Krankus 19-20

DEJINY A UMENIE

Oslbovená socha

Zora Rusinová 21-22

Ján Almužník, patriarcha a dobrodinec

Eva Frická-Vavrová 22-23

ĽUDIA A DOBA

Vynálezca zo samoty Farebnô

Anton Bagin 23-24

Za múrom izolácie

Róbert Letz 25-26

ROZHOVOR s Ladislavom Deákom

Od Tatier k Dunaju, od Moravy po Uh 26-28

VY SA PÝTATE, NAŠI AUTORI ODPOVEDAJÚ

Hľadači hodnôt

Dušan Uhlíř 29-30

NÁZORY & POLEMIKY

Päťdesiatkoronová tajnička

Alexander Frický 30-31

Životaschopné semä

Vladimír Varsik 32

Cena mestského privilégia

Radoslav Kusenda 33-34

Červený kohút nad mestom

Milan Šoka 34-35

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Svet cez okuliare

Jana Skladaná 36

STALO SA PRED...

DO VAŠEJ POZORNOSTI 36

KALEIDOSKOP ZAUJÍMAVOSTÍ 37

KRÍŽOVKA 38

S Historickou revue do sveta

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA 39

O NAŠICH AUTOROCH 39

HLASY A OHLASY 40

Prvá strana obálky:
Záhrobná stéla Nes-Chonsu-pa-Cheredina z obdobia 20.–21. dynastie sa vzťahuje na článok Viktora Krupu Posvätné písmo Egyptanov

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO
Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Botková

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Oľília Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Ľubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

Pavel Dvořák

PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Ľubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Doc. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: Gaft, spol. s r. o., Bratislava • Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa •
Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickéj revue •
Neobjednané rukopisy sa nevracajú • Cena výtlačku 14,- Sk • Index:
91/90 • Korunové konto: 2623001770, Tatra banka, Vajanského nábr. 5,
Bratislava • Rukopis zadáný do tlače 14. februára 1994

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

Arttypo Riazanská 87, 831 02 Bratislava

Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

Posvätné písmo Egyptanov	
Viktor Krupa	2–3
Božský lekár Asklepios	
Ján Komorovský	3–4
Pád bohyně víťazstva	
Juraj Hocman	5–6
Kráľ Artuš a rytierske cnosti	
Ľubomír Stano	7
Veľký z rodu Anjouovcov	
Blanka Brezováková	8–9
Bašovci na Muránskom hrade	
Mária Kohútová	10–11
Magin a Apológia	
Viliam Čičaj	11–13
Spor o okolie	
Milan Podrimavský	13–15
Diabol na Slovensku	
Rudolf Urc	16–17
Zachovali si vieru i národnosť	
Vladislav Šmihula	18–19
Stalinov vstup do Európy	
Ľagmar Čierna-Lantayová	19–21

ĽUDIA A DOBA

Popravený za názory (Dávid Mészáros)

Tihamér Zilizi 21

Bratislavské roky Bélu Bartóka

Miroslav Pejchovský 22

Nikdy nedežertoval (Ján Bulík)

Lenka Berová 23

Z DEJÍN MYSLENIA

V znamení rozumu

Ladislav Hubenák 24–25

DEJINY A UMENIE

Zvážal ho temperament

Ľubomír Podušel 26

ROZHOVOR s Františkom Kalesným

Komenský či Segeš?

27–28

PRAMENE

Memorandum národa slovenského

28

DO VAŠEJ POZORNOSTI

Prvé noviny na kontinente

Eduard Chmelár 29–30

Spiš v čiernom

Zuzana Kollárová 30–31

Olympijská storočnica a Slovensko

Ján Grexa 32–33

Aké bude Slovensko o sto rokov?

Roman Holec 33–34

NÁZORY & POLEMIKY

Najnovšie dejiny – áno, či nie

Ferdinand Brunovský, Ján Dobák 34

REPORTÁŽ

Vila nad jazerom

Katarína Hradská 35

ALBUM SVÄTÝCH

Juraj, mučeník

35

ZO ZAŽITNUTÝCH STRÁŇOK

Diktátorova obhajoba

36

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Prišlo na lámanie chleba

Jana Skladaná 36

KALEIDOSKOP

KRIŽOVKA

38

STALO SA PRED...

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

39

O NAŠICH AUTOROCH

HLASY A OHLASY

40

Prvá strana obálky:

Kráľovná Mária z rodu Anjouovcov podľa zobrazenia v Uhorskej kronike od majstra Jána z Turca, vydanej roku 1488 v Augsburgu, ilustruje ďalšie pokračovanie nášho seriálu Cudzinci na uhorskom tróne

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO
Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Botková

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Oľília Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Ľubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

Pavel Dvořák

PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Ľubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvára

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Doc. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: GAFT, spol. s r. o., Bratislava • Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa •
Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickkej revue •
Neobjednané rukopisy sa nevracajú • Cena výtlačku 14,- Sk • Index:
91/90 • Korunové konto: 2623001770, Tatra banka, Vajanského nábr. 5,
Bratislava • Rukopis zadávaný do tlače 21. marca 1994 • Časopis je vytlače-
ný na ekologickom papieri

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

Arttypo, Riazanská 87, 831 02 Bratislava

Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

Kolíška umu a umenia	Alena Šefčáková	2-3
Tajomstvá ostrovných odkazov	Viktor Krupa	3-4
Kadidlová cesta	Bohuš Klein	4-5
Úsvit Uhorska	Ján Steinhübel	5-7
Boj anjouovských falíí	Daniela Dvořáková	7-8
Vábilo ich korenie	Jaroslav Coplák	9-10
Pochybnosti o vine čachtickej panej	Tünde Lengyelová	11-13
Humorom proti útlaku	Rudolf Urc, Vlastimil Herold	13-14
Štyridsaťtyri	Marián Hronský	15-16
Vypovedali sme vojnu Spojeným štátom?	Jozef Bystrický	17-18
Chimerické úsilie povstaleckej koalície	Svätoslav Mathé	19-20

Z DEJÍN MYSLENIA

Záhada tabu, záhada morálky	Teodor Münz	21-22
------------------------------------	-------------	-------

DEJINY A UMENIE

Skvosty levočského cechmajstra	Zoja Droppová	22-23
Divadlo v baroku	Štefánia Poláková	24

ĽUDIA A DOBA

Najproduktívnejší samouk	Michal Otčenáš	25
---------------------------------	----------------	----

MEMOÁRE & SPOMIENKY

Osud jedného listu	Peter Krútky	26
---------------------------	--------------	----

ÚVAHA

Zisky a prehry malého národa	Elena Mannová	27-28
-------------------------------------	---------------	-------

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Chlieb náš každodenný ...	Jana Skladaná	29
----------------------------------	---------------	----

ROZHOVOR

s Ľubou Makovickou	Lenka Berová	29-30
Staroslávna Kaľamárka	Peter Šalkovský	30-31
Fabriky na tlačené slovo	Július Valach	32
Od oleja po seno	Jozef Mlynarčík	33
Hranice, priepustky a pasy	Jan Rychlík	34-35

ALBUM SVÄTÝCH

Pavol, pustovník		35
-------------------------	--	----

PRAMENE

Dve dohody z Ameriky		36
-----------------------------	--	----

DO VAŠEJ POZORNOSTI

		36
--	--	----

KALEIDOSKOP

		37
--	--	----

STALO SA PRED...

		38
--	--	----

MINITEST

		38
--	--	----

ZO SLOVNÍKA HISTORIKÁ

		39
--	--	----

O NAŠICH AUTOROCH

		39
--	--	----

HLASY A OHLASY

		40
--	--	----

Prvá strana obálky:

Dobový portrét Žigmunda Luxemburského ilustruje článok Vladár bez rytierskej slávy

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO

Adresa redakcie: Historická revue

Račianska 71 (VÚZ)

832 59 Bratislava

☎ 07/ 2796 142

☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Botková

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Oľília Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Ľubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

Pavel Dvořák

PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Ľubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Doc. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: GAFT, spol. s r. o., Bratislava ● Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa ●
Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historického revue ●
Neobjednané rukopisy sa nevracajú ● Cena výtlačku 14,- Sk ● Index:
91/90 ● Korunové konto: 2623001770, Tatra banka, Vajanského nábr. 5,
Bratislava ● Rukopis zadany do tlače 25. apríla 1994 ● Časopis je vytlačený
na ekologickom papieri

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

Arttypo, Riazanská 87, 831 02 Bratislava

Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

Ovce proti vlkom

Peter Kuklica

2-3

Morálny cisár v nemorálnom svete

Milan Olejník

3-5

Na cestách k tridsiatku

Radoslav Kusenda

5-7

Vladár bez rytierskej slávy

Daniela Dvořáková

7-9

Štiavničan medzi Indiánmi

Jozef Vozár

9-11

Dom pre každého

Beáta Čierniková

12-13

Protirečivá osobnosť Ľudovíta Štúra

Dušan Škvarna

14-15

Balkán na pokraji vojny

Eduard Čejka

16-17

Uvoľnili priester Stalinovi

Edita Ivaničková

18-19

Kráže spravodajskej služby

František Hanzlík

20-22

Z DEJÍN MYSLENIA**Tajuplný filozof**

Miloslav Okál

22-23

ÚVAHA**Prekvapujúci Dostojevskij**

Oleg Semak

24-25

DEJINY A UMENIE**Synagógy v premenách času**

Libor Bernát

26-27

Bratislavský rýchlobežec

Igor Machajdík

27

ROZHOVOR**s Milanom Hamadom**

Lenka Berová

28

NA SLOVÍČKO**s Milanom Pospíšilom**

Lenka Berová

29

MEMOÁRE & SPOMIENKY

29

LUDIA A DOBA**Jubilujúci profesor**

Ján Hučko

30

Liptovský Starhrad – opora hranice

Václav Hanuliak

31-32

VY SA PÝTATE, NAŠI AUTORI ODPOVEDAJÚ**Staré mosty na Lovensku**

Ladislav Mlynka

33-34

Dopredu, pravá!

Soňa Gabzdilová

34-35

PRAMENE**Súpis majetkov a príjmov z čias kráľa Bela III.**

Vladimír Segeš

35

MALÁ KLENOTNICA SLOV**Máte svoj kus chleba?**

Jana Skladaná

36

ALBUM SVÄTÝCH**Andrej-Svorad, mích a pustovník****Benedikt, mních a mučeník**

36

KALEIDOSKOP ZAUJÍMAVOSTÍ

37

KRÍŽOVKA

38

STALO SA PRED...

38

MINITEST

38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

39

O NAŠICH AUTOROCH

39

HLASY A OHLASY

40

Prvá strana obálky:

Majster M. S.: Tabuľová maľba s narodením Krista. Detail s pastiermi (1506).

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO

Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)

832 59 Bratislava

☎ 07/ 2796 142

☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Botková

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Otilia Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Ľubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

Pavel Dvořák

PhDr. Ľudovít Harakslim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Ľubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvara

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: GAFT, spol. s r. o., Bratislava, vytlačené na ekologickom papieri • Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa • Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickéj revue • Neobjednané rukopisy sa nevracajú • Cena výtlačku 14,- Sk • Index: 91/90 • Korunové konto: 2623001770, Tatra banka, Vajanského nábr. 5, Bratislava • Rukopis zadany do tlače 24 mája 1994

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

Arttypo, Riazanská 87, 831 02 Bratislava

Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

Najjužnejšie slovienske hradisko

Peter Šalkovský

2-3

Pribinova nová vlasť

Ján Steinhübel

3-4

Krátky habsburský prológ

Ivan Mrva

5-6

Dávnoveký Dunaj a Bratislava

Marián Samuel

7-8

Právo na slobodný názor

Juraj Vojtek

9-10

Ako mesto gazdovalo

Stanislav Sikora

10-12

Slováci v habsburskej armáde

Miroslav Lupták

12-14

Dvojpolovosť Viedenského kongresu

Adelaida Mezeiová

14-15

Nanútená „ochrana“

Ladislav Hubenák

16-17

V predvečer Poystania

Pavol Šimunič

18-20

Prvý deň po...

Mária Dobríková

20-21

Pancasila a peripetie jej autora

Ižo Počiatek

22-23

Z DEJÍN MYSLENIA**Filozof pravdy a nádeje (P. J. Čaadajev)**

Raisa Kopsová

24-25

DEJINY A UMENIE**Otec suprematizmu (K. Malevič)**

Lubomír Podušel

25-26

ĽUDIA A DOBA**Svietil učenosťou iným (Juraj Palkovič)**

Lenka Berová

27

Tajný agent medzi Arabmi (T. E. Lawrence)

Ludovít Marci

28-29

ROZHOVOR**s Jurajom Žárom**

29-30

PRAMENE**Komenského brána otvorená**

Karol Hodas

30-31

ALBUM SVÄTÝCH**Bystrík, biskup a mučeník**

Viliam Judák

31

Bakchantský škandál

32-33

Osobnosť a otázky (M. R. Štefánik)

Elena Kurincová

33-34

Žirinovskij chce opraviť dejiny

Ján Šmihula

35

MALÁ KLENOTNICA SLOV**Chlieb v prísloviach a porekadiach**

Jana Skladaná

36

DO VAŠEJ POZORNOSTI**Nová kniha z vojenskej histórie**

Pavol Šimunič

36

KALEIDOSKOP

37

KRÍŽOVKA

38

MINITEST

38

STALO SA PRED...

38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

39

O NAŠICH AUTOROCH

39

HLASY A OHLASY

40

Prvá strana obálky:
Detail fresky Posledný súd v Sixtínskej kaplnke ilustruje článok Michelangelo v origináli

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO
Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová

PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Botková

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Otília Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Ľubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

Pavel Dvořák

PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Ľubomír Pajtínka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvára

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Doc. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

OBSAH

Apokryfy Starej zmluvy

Karol Gábris 2-3

Derviši a sultáni

Xénia Celnarová 4-5

Feudálna renta a povinnosti poddaných

Leon Sokolovský 6-7

Pohnuté štvorročie prvého Jagelovca

Radoslav Kusenda 8-10

Plienenie Ríma

Oľga Pažitková 10-11

Slovenský vklad do českej kultúry

Josef Polišenský 12-14

Panslavizmus a my

Július Mésároš 14-15

Obete vlastnej moci

František Novosád 16-17

Nezmarné a plodné petrovské gymnázium

Andrej Kopčok 17-19

Čatloš a Povstanie

Vladislav Šmihula 19-20

Odhalenia v knihe Ľadoborec

Karel Richter 21-22

Z DEJÍN MYSLENIA

Spory o charakter štátu

Ivan Buraj 23-24

DEJINY A UMENIE

Michelangelo v origináli

Zuzana Ševčíková 24-25

DO VAŠEJ POZORNOSTI

26

ĽUDIA A DOBA

Slovenský Sokrates

Viliam Čičaj 26-27

Pochybný návrat

Ján Hučko 28-29

ROZHOVOR

s Dušanom Kováčom

29-30

Aby zem objavu znovu neskryla

Lenka Berová 30-31

Recept krakovského biskupa

Stanislav Sroka 32

Elita v krabiciach

Katarína Hradská 33-34

Posledný výlet Nikitu Chruščova

Rudolf Urc 34-35

Banka na spadnutie

Elena Stoličná – Matúš Dulla 35-36

PRAMENE

Deklarácia moderného veku

36

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Psie dni

Jana Skladaná 36

KRÍŽOVKA

37

MINITEST

37

STALO SA PRED 50 rokmi

37

KALEIDOSKOP

38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

39

O NAŠICH AUTOROCH

39

HLASY A OHLASY

40

Tlač: GAFT, spol. s r. o., Bratislava, vytlačené na ekologickom papieri • Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa • Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickéj revue • Neobjednané rukopisy sa nevracajú • Cena výtlačku 14,- Sk • Index: 91/90 • Korunové konto: 2623001770, Tatra banka, Vajanského nábr. 5, Bratislava • Rukopis zadaný do tlače 3. augusta 1994

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

Arttypo, Račianska 87, 831 02 Bratislava

Tel./fax: 07/ 25 55 84

PRVÁ STRANA OBÁLKY:
Graziolína Rotunno: *Po mlatbe*
(cena Štefana Tkáča za expozíciu INSITA 94)

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO
Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Botková-Takáčová

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Oľília Balšíňková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

Pavel Dvořák

PhDr. Ludovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Lubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

OBSAH

Elitné vojsko v politike	
Juraj Hocman	2-3
Štefanova cesta ku korune	
Ján Steinhübel	4-5
Keď prišiel dežmár...	
Leon Sokolovský	6-8
V tieni veľmožov	
Vladimír Segeš	8-10
Prvý v meste	
Igor Graus	10-11
Ekonomické názory štúrovcov	
Jarmila Petričová	12-13
Spor o primát	
Ivan Kamenec	14-15
Slovenskí katolíci v 1. ČSR	
Peter Mulík	15-17
Kto podpálil Ríšsky snem?	
Herta Tkadlečková	17-19
Pyžamová rebélia	
Juraj Marušiak	19-21

DEJINY A UMENIE

Kniha chudobných

Dušan Dubovský 21-22

Z DEJÍN MYSLÉNIA

Zákony nad mocou (John Locke)

Ivan Buraj 23-24

LUDIA A DOBA

Faklónos humanizmu (Martin Rakovský)

Dagmar Pelčáková 24-25

Imrich Karvaš – stálica ekonomického myslenia

Ludovít Korček 26

ROZHOVOR so Zitou Kostrovou

o Insite

27

MEMOÁRE & SPOMIENKY

Francúzske posolstvo Povstaniu

28-29

PRAMENE

Zločiny podľa Tripartita

Vladimír Segeš 30

Symboly vládarov

Pavol Valachovič 31

Živena a jej školy

Zoltán Pástor 32

Nočný telegram

Slavomír Michálek 33-34

Posledné dni K. H. Franka

Milan Vároš 34-35

DO VAŠEJ POZORNOSTI 36

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Bola Xantipa naozaj xantipou?

Jana Skladaná 36

KRÍŽOVKA

37

STALO SA PRED ...

37

MINITEST

37

KALEIDOSKOP

38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

39

O NAŠICH AUTOROCH

39

HLASY A OHLASY

40

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TPO
GRAPHIC DESIGN

Arttypo, Riazanská 87, 831 02 Bratislava

Tel./fax: 07/ 25 55 84

Prvá strana obálky:
Pečať kráľa Vladislava II. Jagelovského s kruhopolisom S(igillum) SERE(nissim)
PRIN(cipis) D(omi)ni WLADISLAI D(ei) G(ratia) REGIS HUNGARIE BOHEMIE
DALMACIE CROACIE ETC(etera), ilustruje článok Kráľ Dobrze od Vladimíra Segeša

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO
Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Takáčová

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Otília Balšíňková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

Pavel Dvořák

PhDr. Ludovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Lubomír Pajtínka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: SEPOL, spol. s r. o., konateľ Pavel Slivka, Modra • Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa • Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickéj revue • Neobjednané rukopisy sa nevracajú • Cena výtlačku 14,- Sk • Index: 91/90 • Rukopis zadáný do tlače 18. októbra 1994

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

Arttypo, Riazanská 87, 831 02 Bratislava

Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

Tvorcovia abecedy

Jozef Genzor 2-3

Panteón slovanských bohov

Ján Dvorský 4-5

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Heuréka

Jana Skladaná 5

Šperk starých Slovanov

Vladimír Turčan 6-7

ALBUM SVÄTÝCH

Mojsej (Mojžiš) Uhrín

Viliam Judák 7-8

Abélard a Héloisa

Milan Zigo 8-9

Krutý zemepán, bezprávny poddaný?

Leon Sokolovský 10-11

Kráľ Dobrze

Vladimír Segeš 12-14

Tajomná huta pri Krakove

Marián Skladaný 14-16

Turci v boji

Marián Urblik 16-18

Korene národnej tradície

Fraňo Ruttkay 18-20

Mussoliniho bolesť z Afriky

Pavol Petruš 20-22

Mein Kampf – učebnica brutality

Rudolf Urc 22-23

Ostrov slobody a zúfalstva

Miroslav Gregorovič 24-25

Z DEJÍN MYSLENIA

Moc je najmä zodpovednosť

Ivan Buraj 26-27

DEJINY A UMENIE

Turzov dom

Zuzana Ševčíková 27-28

LUDIA A DOBA

V zajatí reaktívnej sily

Ondrej Pöss 29-30

ROZHOVOR s Vincentom Danihelom

V osídľach nepoznania a neporozumenia

30-31

DO VAŠEJ POZORNOSTI

31

NÁZORY & POLEMIKY

Horákov preklad Veľestúrskeho epigrafu

Vladimír Štollmann 32

PRAMENE

Starí Slovania očami Orientu

32-33

MEMOÁRE & SPOMIENKY

Listy, ktoré (možno) rozhodli

Jozef Heger 33-34

Štefánik v Piešťanoch

Vladimír Krupa 34-35

Teror v kuklách

Koniec jednej kapitoly 35-36

Katarína Hradská

KALEIDOSKOP

37

KRÍŽOVKA

38

MINITEST

38

STALO SA PRED...

38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

39

O NAŠICH AUTOROCH

39

HLASY A OHLASY

40

1. strana obálky:

Zobrazenie záhrobnej stély zo starého Egypta s dobovými hudobnými nástrojmi ilustruje článok Ľudovíta M. Vajdičku Hudba z údolia Nílu.

4. strana obálky:

Vitráž z rímsko-katolíckeho kostola v Revúcej. Foto: Dušan Dubovský

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO

Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)

832 59 Bratislava

☎ 07/ 2796 142

☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Takáčová

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Otília Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

PhDr. Pavel Dvořák

PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Lubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: SEPOL, spol. s r. o., konateľ Pavel Slivka, Modra • Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa • Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickéj revue • Neobjednané rukopisy sa nevracajú • Cena výtlačku 14,- Sk • Index: 91/90 • Rukopis zadaný do tlače 23. novembra 1994

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

Arttypo, Riazanská 87, 831 02 Bratislava

Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

Podnety krásnej Nefretiti

Ján Komorovský 2-3

Kamenná úcta večnému odpočinku

Milan Hanuliak 4-6

Jagelovec s puncom predčasnosti

Ivan Mrva 6-8

Stopy bitiek v Moháči

Adelaida Mezeiová 8

Pochod janičiarov

Xénia Celnarová 9-10

Násilie proti právu

Leon Sokolovský 11-12

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Lukulské hody

Jana Skladaná 13

Prvá Slovenská národná rada

Fraňo Ruttkay 14-15

Nenaplnené emancipačné projekty

Milan Podrimavský 15-16

Prešovská vzbura

Marián Hronský 17-18

Kupčenie so Španielskom

Ladislav Száraz 18-20

Urazená veľmoc

Slavomír Michálek 20-21

Z DEJÍN MYSLENIA

Niet dokonalej vlády (J. J. Rousseau)

Ivan Buraj 22-23

DEJINY A UMENIE

Hudba z údolia Nílu

Ľudovít M. Vajdička 24-25

ROZHOVOR

s Pavlom Dvořákom

Lenka Berová 26

PRAMENE

Urbár spod Vršatca

Július Bartl 27-28

LUDIA A DOBA

Prerušený sen (O. Smik)

Milan Lastovka 28-29

Šťastie národa podľa Komenského

František Kalesný 29-30

VY SA PÝTATE, NAŠI AUTORI ODPOVEDAJÚ

Montesquieu na Slovensku

Ivan Buraj 30

V zajatí reklamy

Mária Kovalčíková 31-32

Motýľ s pristihnutým krídlom

Štefan Adamík 32-33

Kde sa vzalo pero

34

ALBUM SVÄTÝCH

Florián, vojak a mučeník

34

KALEIDOSKOP

35

KRÍŽOVKA & MINITEST

36

STALO SA PRED...

36

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

37

O NAŠICH AUTOROCH

37

HLASY A OHLASY

38

OBSAH HISTORICKEJ REVUE - V. ROČNÍK

39-40